

RASULULLAH EFENDİMİZ VE KUR'AN-I KERİM

*Ahmet Lütfü KAZANCI**

ÖZET

Son zamanlarda müslümanların devamlı Kur'an'a sarılmalarını haklı olarak tavsiye edenler, Hz.Peygamber'in sünnetini devreden çıkarmak istercesine bir görünüm arz etmektedir. Halbuki İslam, Kur'an ve Sünnet esaslarına dayanmaktadır. Kur'an'da olmadığı halde sünnetle tespit edilmiş hükümler biliyoruz.

SUMMARY

Our Prophet And Holy Qur'an

In this article, we'll study the relation between Our Prophet and Holy Qur'an.

Son zamanlarda bir kısım insanların ısrarla Kur'an'dan uzak kaldığımızı vurgulayarak, müslümanların Kur'an-ı Kerim'in mealini okumalarını, Kur'an kültürü ile yetişmelerini, Kur'an'ın takdim ettiği ve tanıttığı İslam'ı öğrenmelerini tavsiye etmeleri memnuniyet verici bir durumdur. Gerçekten de müslümanlar Yüce Mevla'nın bir hidayet rehberi, bir rahmet ve bereket kaynağı, bir huzur ve saadet kılavuzu olarak indirdiği kitaptan alabildiğine uzak kalmışlar, "Kur'an niçin okunur?" sorusunu, "ölülerin ruhu için" şeklinde cevaplayacak bir duruma düşmüşlerdir. Bu ise pek acı bir neticedir. İki bin yıllarına merdiven dayadığımız şu zamanda İslam aleminin en geri milletler arasında yer alması; İslam'ı

* Doç.Dr: U.Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

anlayamamaktan, Kur'anla amel edememekten, Kur'an'ın gösterdiği nurlu ufuklara yönelmeyi gerçek İslam olarak algılayamamaktadır. Şayet eşi bulunmaz kitabımız müslümanlarca layık olduğu hürmeti görseydi, gereği gibi anlaşılıp onun değer verdiğine değer verilseydi ve netice itibarıyla dünya ve ahiret saadeti temin uğrunda onun belirlediği hedefler gözönünde bulundurulseydi bugün müslümanlar; ilmiyle, tekniğiyle, ekonomisi ve ahlakıyla gıpta edilen milletler olarak tanınacaktı.

Biz burada Kur'an ile ilgili olarak bir başka konuya yönelmek istiyoruz. Çünkü dinleyicilerine ısrarla Kur'an meali okumalarını, din konusunda aradıkları her sorunun cevabını Kur'an'da bulacaklarını söyleyenlerin takındıkları tavır, bir kısım müslümanları düşündürmekte ve "acaba bu gayretin ardında Hz. Peygamber'i ve onun değerli sünnetini dışlama düşüncesi mi var?" sorusunu zaman zaman zihinlere getirmektedir. Yapılan bunca konuşmalarda Hz. Peygamber'in isminin bile geçmemesi, onları dinleyenlerde Rasulullah'ın sünneti İslam'dan ayrı bir şey imiş gibi bir düşünceye yol açar diye korkuyoruz.

Çünkü Kur'an'a sarılma ve Kur'an meali okuyarak İslam'ı olduğu gibi anlama iddiasını yürütenlerin karşısındaki seyirci ve dinleyici kitlesi genel olarak ibadet ve ubudiyet duygusundan uzak olarak yetişen, İslam hakkında pek az ve yetersiz bilgiye sahip olan ve pek çoğu da şahadet kelimelerini doğru dürüst telafuz edemeyecek durumda olan insanlardır.

Biz onları İslam hakkında dürüst ve yeterli bilgi alamadıkları için kınamıyoruz. Ancak bir Kur'an meali okumakla İslam'ı kavrama imkanını bulamayacaklarını, mutlaka Hz. Peygamber'in sünnetine ihtiyaç duyulacağını, Hz. Peygamber'in sünnetinin devreye girmediği müddetçe İslam hakkında yeterli bilginin elde edilemeyeceğini söylemek istiyoruz.

"Müslümanlar için Kur'an yeterlidir. Onda bulunan alınır, bulunmayan bir meselede müslümanlar serbest olmalıdırlar. Hz. Peygamber'in görevi Kur'an-ı Kerim'i tebliğ etmek idi. O, bu görevi gereği gibi yapmış ve görevi sona ermiştir." şeklindeki ifadeler, gönüllerinde Peygamber sevgisi bulunan insanları üzmektedir. Çünkü bu çeşitten iddialarla ortaya atılanların bazan dini bir meselede, kendi fikirlerine uyduğu takdirde bir mezhep imamının kenarda köşede kalmış bir ictihadına bile, can yeleşine sarılır gibi sarıldıkları halde, -ki ibadetlerin Türkçe yapılması konusu tartışılırken bu acı gerçek yaşanmıştır.- Hz. Peygamber'den bize ulaşan sünneti görmezlikten geldikleri müşahade edilmiştir.

Biz burada kültür seviyesi ne derece olursa olsun, bir insanın Kur'an'ı okuduğunda ne kadar anlayacağı, ne derece dürüst anlayacağı, aradığı sorulara ne ölçüde cevap bulabileceği konusunu değil, Rasulullah Efendimiz ile Kur'an arasında, Rasulullah Efendimiz ile İslam arasında bulunan bağlantıdan söz etmek istiyoruz.

1- Rasulullah Efendimiz içinde yaşadığı Arap toplumunun olduğu kadar, kendisinden sonra gelecek olan bütün insanların da peygamberidir. Yüce Mevla'mız bu gerçeği "Biz seni başka maksatla değil, bütün insanlara bir müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik"¹ fermanıyla tespit etmiştir. Peygamberlerin sonuncusu² olmanın da tabii ve mantıki neticesi budur. Çünkü Rasulullah Efendimiz'den sonraki nesiller de, ilim, kültür, teknik ve ekonomik açıdan hangi seviyede bulunurlarsa bulunsunlar, bir dine ve o dini kendilerine anlatacak bir peygambere muhtaçtırlar. Yeni bir din ve yeni bir peygamber gelmeyeceğine, ve Yüce Allah İslam'dan başka bir dini kabul etmeyeceğine göre³ kıyamete kadar Allah'ın yanında sadece İslam geçerli olacaktır. Bu dinin peygamberi ise Rasulullah (sav) Efendimiz'dir.

Rasulullah Efendimiz'in Kur'an'ı tebliğ ettiği saadet asrında İslam'ın iki temeli vardı: Biri Kur'an-ı Kerim, diğeri ise sünnet-i Muhammediye. Bugün de öyledir, yarın yine öyle olacaktır. Rasulullah Efendimiz'i Kur'an'dan ve İslam'dan ayrı düşünebilmek, İslam edep ve terbiyesiyle açıklanabilecek bir durum değildir. Nitekim bir insanın müslüman olabilmesi için inanması ve diliyle söylemesi şart olan kelime-i tevhid ya da kelime-i şahadet, Allah'tan başka ibadete layık hiçbir ilah bulunmadığı, Hz. Muhammed'in de O'nun kulu ve Rasulü olduğu esasına dayanmaktadır. Sadece Allah'ın bir olduğunu ikrar eden kişi "ehl-i tevhid" olsa bile, Rasulullah Efendimiz'in peygamber olduğunu kabul etmedikçe müslüman sayılamaz.

2- Rasulullah Efendimiz'in en önemli görevinin Kur'an-ı Kerim'i tebliğ etmek olduğunu biliyor ve kabul ediyoruz. "Ey Peygamber, Rabbindan sana indirilene tebliğ et. Şayet bunu yapmazsan Allah'ın sana verdiği peygamberlik görevini yerine getirmiş olmazsın."⁴ mealindeki ayet, bu konuda şek ve şüpheye yer bırakmayacak derecede açıktır. "Senin üzerine düşen görev ancak tebliğdir"⁵ "Peygamber'in üzerine düşen görev açıkça bir tebliğden ibarettir"⁶ gibi ayetler de aynı maksadı ifade etmektedirler.

Ancak bu ayetler siyak ve sibakı (önü ve sonu) itibariyle göz önünde bulundurulur ve bu konuda gelen ayetler de nazar-ı itibara alınırsa o zaman daha doğru bir netice alma imkanı olur. Mesela; "Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin, isyan etmekten sakının. Eğer yüz çevirirseniz bilin ki bizim peygamberimize düşen görev açıkça bir tebliğden ibarettir" ayeti gibi.⁷ Bu ayet, Hz. Peygamber'in görevini belirlemekle beraber tebliğin ardından

¹ Sebe' 34/28.

² Ahzab 33/40.

³ Al-i İmran 3/85.

⁴ Maide 5/67.

⁵ Şura 42/48.

⁶ Nur 24/54.

⁷ Maide 5/92.

bir zorlamanın gelmeyeceğini, yapılan tebliği kabul hususunda insanların hür ve serbest olduklarını da anlatmaktadır. Peygamber'in görevi tebliğ, muhatabın görevi iman ve amel, kabul etmenin getireceği iyi sonuç ve reddetmeden doğacak vebal tamamen insanlara aittir. Mükafat ya da cezayı verecek olan ise Yüce Mevla'dır. Konuyu açıklayan bir başka ayet meali şöyledir: "Onlara vadettiğimiz azabın bir kısmını sana göstersek de o azaptan önce seni vefat ettirsek de vazifene devam et. Tebliğ sanadır, hısab ise bize aittir."⁸

Rasulullah Efendimiz'in tebliğ ile iktifa edeceğini ve zor kullanmayacağını daha açık şekilde anlatan ayetler vardır. "Biz onların söylediklerini biliyoruz. Muhasebesini yapacak olan da biziz. Sen onların üzerinde zorlayıcı değilsin. Öyle ise benim tehdidimden korkanlara Kur'an ile öğüt ver."⁹ "Öğüt ver ve hatırlat. Çünkü sen öğüt veren ve hatırlatansın. Sen onların üzerinde baskı yapan, güç kullanarak İslam'ı kabul ettirecek bir zorba değilsin."¹⁰ "Eğer Rabbin dileyseydi yeryüzünde bulunan insanların hepsi tamamen iman ederdi. Yoksa sen insanları, iman etmelerini sağlayıncaya kadar zorlayacak mısın?"¹¹

3- Rasulullah Efendimiz'in bir görevi de tebliğ ettiği Kur'an'ı beyandır. Bu görev de ona Yüce Mevla tarafından verilmiştir, son derece önemlidir. Nitekim "Biz sana Kur'an'ı, insanlara indirilene kendilerine beyan edesin diye indirdik" buyrulur.¹²

Demek ki Kur'an'ın en azından bir bölümü, Hz. Peygamber'in beyanı ile anlaşılacaktır.

Hiz. Peygamber bu beyan görevini, o güne kadar aldığı hangi eğitim ve kültüre dayanarak yapacaktır? Kur'an'ı getiren Cibril-i Emin ile Hira mağarasında karşılaşmıca kadar okuma yazma ile ilgisi olmamış, hiçbir din adamı ile sohbet etmemiş, hiçbir fert ile dini bir konuyu tartışmamıştır. Bu konuya açıklık getiren bir ayetin meali şöyledir: "Sen Kur'an'ın vahyinden önce kitap nedir, iman nedir bilmiyordun."¹³

Kaldı ki Hiz. Peygamber, yaşadığı devrin kültürünü tamamen elde etmiş olsaydı, bu kültür, Kur'an'ı beyan için yeterli olmayacaktı. O halde Kur'an'ın beyanının kaynağı da ilahi olmalı, Hiz. Peygamber'in ruhu ve kalbi Kur'an'ın geldiği kaynaktan beslenmelidir. Yoksa Hiz. Peygamber, insan gücünün başaramayacağı bir sorumluluğun altında kalacaktır. Halbuki Yüce Mevla, -Peygamberleri de dahil olmak üzere- hiç bir nefse, gücünün

⁸ Ra'd 13/40.

⁹ Kaf 50/45.

¹⁰ Casiye 88/21, 22.

¹¹ Yunus 10/99.

¹² Nahl 16/44.

¹³ Şura 42/52.

yettiğinden daha fazlasını teklif etmez.¹⁴ Biz Yüce Mevla'nın, kırk yaşına kadar okuma ve yazmayla, ilimle, dinle hiçbir ilgisi olmamış bir insana ebedi ve edebi kitabını vahyetmesini, daha sonra da "Git ve bu kitabı nasıl anlıyorsan öyle tebliğ ve beyan et" demesini kabul edemeyiz. Buna bağlı olarak yine, "Kur'an'ı tebliğ et ve insanları kendi hallerine bırak, nasıl anarlarsa öyle amel etsinler" demesini de kabul edemeyiz. Çünkü her iki durumda da ciddiyetten uzaklaşmış olur. Üçüncü şık ise Yüce Mevla'nın Kur'an ile ilgili beyanı Sevgili Peygamberimizin ruhuna ve kalbine doldurmuş olmasıdır. Nitekim nübüvvetin ilk günlerinde vahiy geldikçe Cibril-i Emin'in okuduğu vahyi olduğu gibi ezberine alabilmek için kendisi de okuyarak takip ediyordu. Yüce Mevla indirdiği ayetlerde "Ey Rasulüm, onu çabucak ezberlemek için dilini kıpırdatma. Onu kalbinde toplayıp yerleştirmek ve sana onu okutmak bize aittir. O halde onu okuduğumuz zaman, onun okunuşunu sükunetle takip et. Sonra açıklayıp beyan etmek de bize aittir." buyurdu.¹⁵ Böylece Hz. Peygamber'in, gelen vahyi ezberine alamama korkusu kalmadığı gibi anlama ve anlatma konusunda da bir endişesi kalmamıştı. Kur'an nasıl kelime kelime "vahy-i metlüvv" olarak kendine ulaştırıyorsa onun beyanı da "vahy-i gayr-i metlüvv" olarak kendisine ulaştırılacaktı. Şu kadar ki Hz. Peygamber, vahy-i metlüvv olan yani kelime kelime Cibril tarafından okunan Kur'an'ı insanlara aynı kelimelerle, tek harf ilave etmeden ve eksiltmeden ulaştırıp tebliğ edecek, gayr-ı metlüvv olan yani mana olarak kalbine doldurulan vahyi de zamanı geldikçe ama Yüce Mevla'nın da denetimi altında kullanacak ve İslam'ı anlatacaktı. Bu sebeptendir ki Yüce Mevla, Sevgili Peygamberini insanlara tanıtırken, "O kendi arzu ve hevesine göre söz söylemez. Onun din hususunda söylediği sözler, kendisine yapılan bir vahiyden başka bir şey değildir."¹⁶ buyurmuştur.

Rasulullah Efendimiz, Allah'a ve ahirete bel bağlayan, bol bol Mevla'sını zikreden mü'minler için en güzel örnek olarak takdim edilmiş,¹⁷ ve nihayet Yüce Mevla "Kim Rasule itaat ederse Allah'a itaat etmiş demektir"¹⁸ buyurarak, Peygamberine sonsuz bir güven ve itimat tanıdığını ilan etmiştir. Bu güven ve destek Hz. Peygamber'in hayatı boyunca devam edecektir.

4- Hz. Peygamber Kur'an-ı Kerim'i yeri ve zamanı geldikçe

- a) Sözlü açıklamalar yaparak (kavli sünnet),
- b) Bizzat kendisi yapıp göstererek (fiili sünnet),

¹⁴ Bakara 2/286.

¹⁵ Kıyame 75/16-19; Bkz, Buhari, Bed'ü'l-Vah 4.

¹⁶ Necm 53/3, 4.

¹⁷ Ahzab 33/21.

¹⁸ Nisa 4/80.

c) Yapılan bir iş ya da söylenen bir söz karşısında onu, uygun bulduğunu anlatan bir tavır takınarak beyan etmiştir. (Takriri sünnet)

5- Hz. Peygamber'in nübüvvet hayatı boyunca Kur'an ile ilgili olarak ve şüphesiz Yüce Mevla'nın izni, desteği ve denetimi ile kavli, fiil ve takrir halinde yaptığı beyana karşı çıkan ve "Senin görevin Kur'an'ı tebliğden ibarettir. Tebliğ et ve ötesine karışma" diyen olmamıştır. Hiç kimsenin, terbiye hududunu böylesine aşma hakkı yoktur. Bunun ötesinde Rasulullah Efendimizin beyanı olmadan Kur'an'ın bir kısım ayetlerinin, Cenab-ı Hakkın muradına uygun olarak anlayıp tatbik edebilmeleri de hiç mümkün değildir. Mesela Yüce Mevla, "Namazı dosdoğru kılın ve zekatı verin"¹⁹ buyurmuş ama "salat" ve "zekat" kelimelerinin din yönüyle anlamlarını Kur'an'da beyan etmemiştir. Araplar salatı dua, zekatı temizlik olarak bilmektedirler. Ama bu kelimeler Kur'an'da yepyeni anlamda kullanılmıştır. Arapçayı en iyi bilen, şiir ve edebiyatta söz sahibi olan, zeka yönüyle en üst seviyede bulunan insanlardan oluşturulacak bir heyet, "salat" kelimesinin, Rasulullah (sav) Efendimiz tarafından bizzat kılınarak öğretilen namaz demek olduğunu bilemez ve tayin edemezdi. Tıpkı zekattan kastedilen mananın da "havaic-i asliyye" haricinde olan ve bir yıl aynı şahsın mülkiyetinde kalan malın kırkta birinin Allah rızası için belirli insanlara ulaştırılması anlamına geldiğini bilmeyecekleri gibi.

Çünkü Kur'an'da namazın tekbirle başlaması, kıyam ve kıraeti, rüku' ve secde adedi, tahiyat oturuşu ve selamla namazdan çıkılışı gibi kılınmış şekliyle ilgili bilgi yoktur. Bu konudaki bilgilerimiz, Rasulullah Efendimizden öğrendiklerimize dayanmaktadır.

Sabah namazının iki, öğle ikindi ve yatsının dört, akşamın ise üç rekat olarak kılınacağına dair Kur'an'da hiç bir açıklama bulma imkanına sahip değiliz.

Hz. Peygamber namazı bu şekliyle kıldırıldığı zamanda, "Ben salat şeklini şu şekilde anlıyorum. Namazın şu şekilde kılınması gerekir" diyen olmadığı gibi, "namazın bu şeklide kılınması gerektiğini nereden çıkarıyorsun?" diyen de olmamıştır. Yine Hz. Peygambere gelip, "Kur'an'da rüku edin, secde edin emri var. Bunun kabul ediyoruz ama, rüku edin sözünden bir rüku, secde edin emrinden ise iki secde etmeyi nereden çıkarıyorsun?" diyen de olmamıştır.

Salat ve zekat kelimelerinin bu şekilde anlaşılmaları gerektiği hakkında kendine ilahi bilgi gelmeden önce Rasulü Allah Efendimizin onları İslami manada olmak üzere bilmesinden de söz edemeyiz. Nübüvvetten önce kendisine bu kelimeler sorulacak olsa vereceği cevap, herhangi bir arabin vereceği cevaptan farklı olmayacaktır. Şunu da ilave edelim: Rasulullah Efendimizin yaşadığı devirde üstün bir lisan anlayışı vardı. Edebi

¹⁹ Bakara, 2/110

sahada üstün bir seviyeye ulaşmışlardı. Ticaret panayırları bir bakıma edebi eserlerin sergilendiği, şiir ve hitabet yarışmalarının yapıldığı panayırlar haline dönüşmekteydi. Buna rağmen, Rasulüllah (sav) Efendimizin karşısına çıkıp da “Hayır, bu ayeti bu şekilde yorumlamana katılmıyorum. Ben bu ayeti şöyle anlıyorum” diyen olmamıştır.

6-Rasulüllah Efendimiz salat, zekat ve benzeri kelimeleri Yüce Mevla'nın murad ve maksadına uygun olarak yorumlamış, hayatta bulunduğu müddetçe uygulamış, ama bu konuda kendisine hatalı bir yorum ya da hatalı bir uygulama yaptığına dair bir uyarı gelmemiştir. Bu ise, Hz. Peygamber'in yaptığı yorum ve uygulamayı Cenab-ı Hakk'ın takrir ve tasdik buyurduğunu gösterir.

Kur'an ile az çok ilgisi bulunan insanlar, pek az da olsa Hz. Peygamber'in Yüce Mevla'dan ihtar aldığını bilirler. Bu ihtarlar Hz. Peygamber'in çok ciddi ve devamlı bir denetim altında tutulduğunu gösterir. Bu konuda bir iki örnek vermede fayda vardır:

a) Tebuk seferinden geri kalan ve çeşitli bahaneler uydurarak mazur görülmelerini isteyenlere, durumlarını araştırmadan Hz. Peygamber'in izin vermesi üzerine ilahi ihtar gelmiştir. Meali şöyledir: “Allah seni affetsin. Onlardan doğru söyleyenler sana açıkça belli oluncaya kadar ve sen yalancılara tanıyuncaya kadar neden olara izin verdin”²⁰.

b) Münafıkların reisi Abdullah b. Übeyy b. Selul'un ölümünde, pek samimi bir müslüman olan oğlunun ricası üzerine Hz. Peygamber, onun namazını kılmak istediği zaman Hz. Ömer'in itirazı ile karşılaşmıştır. İbn Selul'un yıllardır yaptığı mel'aneleri birer birer sıralayan Hz. Ömer'e ben “onlar için mağfiret dileği ile dua et, ya da etme. Onlar için yetmiş defa mağfiret niyazında bulunsan bile Allah onları asla bağışlamayacaktır”²¹ ayetinin tanıdığı muhayyerlik üzereyim. Yetmişten fazla bağışlanma dileğinde bulunduğum takdirde bağışlanacaklarını bilsem elbette bunu yapardım, demiş ve onun namazını kıldırıştır.

Daha sonra mezarına konulan İbn Selul'un kabri başında dua etmek üzere ilerleyen Efendimiz, Cibril-i Emin tarafından durdurulmuş, “Onlardan ölen bir kimsenin namazını asla kılmı ve kabrinin başında dua etmek üzere durma. Çünkü onlar Allah'ı ve Rasulünü inkar ettiler ve fasık olarak öldüler” buyurulmuştur.

c) Hz. Peygamber Mekke hayatında Kureyş'in ileri gelenlerine İslamı anlatırken gelen Amr b. Ümmi Mektum, “Ey Allah'ın Peygamberi, Allah'ın sana öğrettiklerinden bana da öğret” diye seslenmiş, Hz. Peygamber'in o adamlarla yaptığı konuşmayı kesmek istemeyişi üzerine aynı cümleyi üç defa ve yüksek sesle tekrarlamıştır. Bu adam aslında Hz.

²⁰ Tevbe, 9/43

²¹ Tevbe, 9/80

Paygamber'in anlattıklarını dinlese istediğini elde edecektir. Fakat sabırsızca ve ardı ardına isteğini tekrarlaması üzerine Hz. Peygamber'in canı sıkılmış ve yüzünü ekşitip bir tarafa çevirmiştir.

Amr b. Ümmi Mektum kördür. Peygamber Efendimizin bu davranışı kendisine anlatıldığı takdirde cereyan eden olaydan haberi bile olmayacaktır. Buna rağmen, "kendisine kör adam geldi diye yüzünü buruşturup çevirdiği" şeklinde başlayan on ayet indirilmiş ve bir daha böyle bir hareket yapmaması ısrarla tenbih edilmiştir²².

d) Bedir muharebesinde alınan esirlere ne gibi bir muamele yapılacağını ashabıyla istişare eden ve başta Hz. Ebu Bekr olmak üzere çoğunluğun fidyeye alma isteğini kabul ederek uygulayan Efendimiz, bu olayla ilgili olarak takdir edilmiş ve "Şayet yanılma ile verilen hükümlerden ya da açıkça yasaklanmamış bir işi işlemenden dolayı-yahut Bedir'de bulunanların bağışlanacağına dair-Allah'dan bir yazı geçmiş olmayaydı, aldığımız fidyeye hususunda size büyük bir azab dokunurdu" buyurulmuştur²³.

Verdiğimiz misaller, Nebiyy-i Muhterem Efendimizin devamlı ve sıkı bir ilahi denetim altında tutulduğunu göstermektedir. Sayısını çoğaltma imkanı olan bu misalleri de göz önünde bulundurarak şöyle bir tespit yapma imkanına sahip olmalıyız: Hz. Peygamber'in Kur'an ayetleriyle ve dolayısıyla İslamla ilgili olarak yaptığı açıklamaları, dini ve ahlaki değer taşıyan sözleri ve fiilleri, özel olarak ilahi bir ihtar ile tashih edilmedi ise bu sözler ve fiiller Yüce Mevla tarafından takrir ve tasdik edilmiş demektir.

7- Halledilmesi gerekli olan bir başka konu var: Şayet Hz. Peygamber devreden çıkarılmak isteniyorsa o zaman bu devreden çıkarma işi hangi tarihten itibaren başlatılacaktır?... Onun sünetine uyan ve bunu kendileri için bir şeref olarak kabul eden sahabe nesli ona uydukları için günahkar mı sayılacak, mazur mu görülecek, takdir mi edilecek?...Ya da sahabe nesli Hz. Peygambere itaatle görevli idi denilirse daha sonraki nesillerin böyle bir görevle mükellef olmadığı ne ile tespit edilebilecektir?

Elde kuvvetli bir delil bulunmadığı takdirde geri kalan müslümanları sünnet-i Muhammediyye'den mahrum bırakmanın vebal ve günahını kim yüklenebilecektir?...-

Hz. Peygamber, "ben bir helali haram yapamam. Bir haramı da helal yapamam" buyurur²⁴. Bu hadisin bir başka şekilde ifadesi sayılabilecek rivayetleri vardır: "Dikkat edin, Allah'ın helal kıldığını benim

²² Abese, 80/1-2; İbn Kesir, Tefsir, 4/470

²³ Enfal, 8/68

²⁴ Müslim, Fezailü's-sahabe, 95; Ebu Davud, Nikar 1

haram kılma hakkım yoktur”²⁵. Ve “Allah’ım senin onlara haram kıldığını ben helal kılamam”²⁶ hadisleri gibi.

Bununla beraber Hz. Peygamber’in Kur’an’da bulunmayan bir kısım ahkamı koyduğu tespit edilir ve bu hükümlerin Yüce Mevla tarafından tashih edilmediği de bilirse müspet ya da menfi olan bu hükmün Allah indinde de böyle olduğu tespit edilmiş olur.

Bu konu ile ilgili misaller üzerinde durursak:

a) Hz. Peygamber “Muhammed’e ve Muhammed’in ehl-i beytine sadaka almak haramdır” buyurmuştur²⁷.

Hz. Peygamber’in bazan, bulunduğu bir hurmayı, sadaka hurması oluverir korkusuyla yemeyecek derecede titiz davrandığını biliyoruz²⁸. Rasulüllah (sav) bu yasağı sadece ehl-i beyti olanlar için değil, amcaları olan Haris ve Abbas’ın oğulları²⁹ hatta daha geniş bir ifadeyle Haşimoğulları için bile uygulamıştır³⁰.

Gerek Hz. Peygamber’in ve hamımlarının, gerekse çocukları olan Zeyneb, Rukayye, Ümmü Gülsüm ve Fatıma’nın zekat aldıklarına dair bir rivayet bulma imkanı da yoktur. Hatta henüz temyiz yaşına bile ulaşmamış bulunan Hz. Hasan’ın yerde bulunduğu bir hurmayı ağzına götürmesi üzerine Rasulllah Efendimizin müdahale ettiği ve “Muhammed ailesinin sadaka ve zekat malından yemediğini,” hatırlatması da bize ulaşan rivayetler arasındadır³¹.

Halbuki Kur’an’da Hz. Peygamber’e ve ehl-i beytine sadakanın ve zekatın haram ya da helal olduğuna dair bir ayet bulma imkanına sahip değiliz. Ama bu konu ile ilgili olarak gelen ayeti bir başka türlü değerlendirme imkanı vardı. Önce ayetin mealini görelim: “Sen onların mallarından sadaka olarak bir kısmını al ki, bu sadaka sebebiyle onları manevi pisliklerden arındırır, ruhlarını temizlersin. Ayrıca onlara dua et. Hiç şüphe yok senin yapacağın dua onlar için manevi bir huzur sebebidir”³².

Bu ayet, sadaka ve zekat alma emrini Hz. Peygamber’e yöneltmiştir. Bu ayete dayanarak Hz. Rasül’ün “getirin bakalım sadaka ve zekatınızı ” demesine, ölçüyü kırkta bir yerine daha yüksek tutmasına, hatta bu konuda şu ayetleri okumasına Allah korkusundan başka hangi engel bulunabilirdi?...

²⁵ Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/12

²⁶ İmam Malik, Muvatta, Eşribe, 14

²⁷ Ahmed b. Hanber, 6/8; Nesai, Zekat, 98

²⁸ Müslim, Zekat 163

²⁹ Müslim, Zekat 166

³⁰ Ebu Davud, Zekat 30

³¹ Müslim, Zekat 161

³² Tevbe, 9/103

“Altın ve gümüşü biriktiren ve onları Allah yolunda sarfetmeyenleri acıklı bir azab ile müjdele. Bu paralar, cehennem ateşinde kızdırılıp onlarla sahiplerinin alınları, böğürleri ve sırtlarının dağlanacağı günde onların hallerini bir görsen!... Onlara şöyle denilir: İşte bu, kendiniz için biriktirdiğiniz servettir. Artık yığıp biriktirdiğiniz servetin tadın azabını...”³³”

Bütün bunları gördükten sonra diyelim ki: Şayet Hz. Peygamber’in kendisiyle birlikte aile efradını da ilgilendiren sadaka almalarının haram olduğunu beyan etmesi Allah rızasına uygun olmasaydı, bu konuda da bir ihtarin gelmesi gerekirdi. Çünkü Rasulüllah (sav) koyduğu hükümleri Allah adıma koymaktadır.

b. Hz. Peygamber, “İpek elbise giyinmek ve altın eşya kullanmak ümmetimin erkeklerine haram, hanımlarına helal kılındı” buyurmuştur³⁴. Bu durumda Rasulullah Efendimize, “De ki Allah’ın kulları için çıkardığı rızıkların temiz olanlarını kim haram kılmıştır?... De ki o, dünya hayatında ve özel olarak kıyamet gününde mü’minler içindir”³⁵ ayetini hatırlatarak, ipek ve altın da bir zinetidir. O halde onların haram olmaması gerekir, diye bir itiraz yapılmadığı gibi, devamı olan ayette “fahiş olanın açık olanını da, gizli olanını da Yüce Allah’ın haram kıldığı hatırlatılarak, ipek ve altın fahiş olan tutum ve davranışın hangi çeşidine girer, şeklinde bir sual sorulmamıştır.

c) Hz. Peygamber, yanında mahremi bulunmayan bir hanımın üç günlük mesafeye sefere çıkmasını yasaklamıştır³⁶. Gaza hazırlığı yapılırken gelen ve “Ey Allah’ın Rasulü, ben orduya yazıldım. Eşim ise hacetmek üzere yola çıktı” diyen şahsa Rasulüllah Efendimizin, “git ve eşinle birlikte hacet”³⁷ buyurması da bu yasağın bir uygulaması olarak düşünebiliriz.

d) Kur’an’da süt anne ve süt kardeşle evlenmenin haram olduğu hükmü vardır³⁸. Rasulüllah Efendimiz bu ayeti beyan buyururken, “Nesebden dolayı haram olanlar, süt sebebiyle de haram olurlar” buyurmuştur³⁹.

Hz. Peygamber’in bu açıklaması, ister ayetin beyanı anlamına olsun, ister Kur’an’ın getirdiğine ilave bir hüküm olarak kabul edilsin, ashabda olumsuz bir tepki meydana getirmemiş, “şayet süt sebebiyle daha başkaları da haram olacaksa Yüce Allah beyan ederdi. Biz süt anne ve süt kardeşin

³³ Tevbe, 9/33-34

³⁴ Müslim, Libas 2-4; İbn Mace Libas 19

³⁵ Ar’af, 7/32

³⁶ Buhari, Taksir 4

³⁷ Buhari, Cihad 140

³⁸ Nisa, 4/23

³⁹ Buhari, Şehadet 7, Nikah, 20; Müslim, Rada’, 1,2,9

haram olması sınırında durur, ötesini kabul etmeyiz” şeklinde bir tutum ve davranış sergileyen olmamıştır.

e) Hayber gazası günlerinde pek sıkıntıya düşen insanlar, bir eşeği kesmiş ve pişirmek üzere tencerelelere koymuşlardır. Et kokusunu hisseden efendimiz, eşek eti pişirildiğini öğrendiği zaman derhal müdahale etmiş, “Allah size ehli eşek eti yemeyi haram kılmıştır, o pistir” buyurmuş ve pişirilen etler dökülmüştür⁴⁰. Açlığın iyiden iyiye hissedilmesine rağmen hiç kimse Hz. Peygamber’e bu hükmü Kur’an’ın hangi ayetinden aldığını sormadığı gibi, haram da olsa yiyeceğiz, dememiştir.

8- Bazan Rasulü Allah Efendimizin, henüz Kur’an ayetiyle tespit edilmemiş olmasına rağmen bir hükmü uygulamaya koyduğuna, o hükmün ve ibadetle ilgili ayetin daha sonra geldiğine dair elimizde misaller vardır.

a) Rasulü Allah Efendimiz henüz Mekke’de iken, Medine’de bulunan müslümanlara Es’ad b. Zü r are tarafından Cuma namazı kıldırıldığını biliyoruz⁴¹.

Cuma namazı gibi İslamda pek önemli bir yeri olan bir ibadeti Es’ad b. Zü r are’nin kendiliğinden düşünüp uygulamasını düşünemeyiz. Şayet o, bu işi peygamber adına ama peygamberden habersiz olarak yapmış olsa, Hz. Peygamber’in, konuya açıklık getiren bir beyanı olmalıydı. Kaldı ki, Medine köylerinden birine giderek, Rasulü Allah tarafından gönderildiğini ve kızlarını kendisine nikah etmelerini emrettiğini söyleyen bir sahtekarı haber aldığı zaman Rasulü Allah Efendimiz onu cezalandırmak üzere Hz. Ebu Bekr ve Hz. Ömer’i göndermiş, “Benim adıma bile bile yalan uyduran kişi cehennemdeki yerine hazırlansın” buyurmuştur⁴².

Bir kadını nikahlamak için kendi adına yalan söylenmesine razı olmayan Hz. Peygamber, kendi adının kullanılarak Cuma namazı adı altında bir ibadetin konulmasına hiç razı olamazdı. Bu namazın diğer namazlardan da önemli olduğu bilinen bir gerçektir. Bu arada Rasulü Allah Efendimizin, henüz Mekke’de iken, daha önce Medine’ye gönderdiği Mus’ab b. Umeyr’e, cuma günleri, öğle vaktinde insanları toplayıp cuma namazı kılmalarını emreden bir mektubunun da bulunduğunu biliyoruz⁴³.

Rasulü Allah Efendimiz Mekke hayatında cemaat halinde bir cuma namazı kılmamıştır. Buna sebep ise büyük ihtimalle yeter derecede emniyetin bulunmaması idi. Ancak hicret olayı gerçekleşikten sonra henüz daha Medine’ye girmeden Kuba ile Medine arasında bulunan Rânûnâ ismi verilen vadide ilk cuma namazı kılınmıştır⁴⁴. Bundan böyle sefer halleri

⁴⁰ Buhari, Zebâih 28; Müslim Sayd 26-33

⁴¹ Ebu Davud, Cümâ 211; İbn Mace, İkametüssalat 78

⁴² Ali el-Kari, Mevzuat İstanbul 1289, s. 4

⁴³ Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili, 6/4977

⁴⁴ İbn Hişam, 2/139

hariç olmak üzere Hz. Peygamber, hayatının sonuna kadar cuma namazını kıldırmıştır.

Burada dikkate değer olan cihet, cuma namazını emreden ayetlerin henüz indirilmemiş olmamasıdır⁴⁵. Bu emrin indirilmesi için daha yıllarca beklenilecektir. Cümüa suresinin ve özellikle cuma namazını emreden son üç ayetinin hicretten itibaren ortalama sekiz yıl sonra inmiş olabileceğini söyleyebiliriz. Çünkü cuma suresi Medine’de indirildiği bilinen yirmi dokuz surenin sonlarında yer almaktadır. Bu sure indirilmeden önce yaklaşık yirmi surenin indirildiğini söylemek mübalağa sayılmamalıdır. Çünkü bu ayetler, bir kıtlık mevsiminde ve cuma gününde Hz. Peygamber cuma hutbesini okurken ayakta bırakıp gitmeleri üzerine indirilmiştir. İndirilen ayetlerde olay açıkça anlatılmaktadır⁴⁶.

Hz. Peygamber’in cuma namazını kılanlara büyük mükafatlar⁴⁷, terkedenlere ağır tehditler ihtiva eden⁴⁸ ifadeleri karşısında hiç kimsenin”Bu derece önemli bir ibadet neden Kur’an’da yer almadı?” şeklinde bir soru ile Hz. Peygamber’e müracaat ettiği bilinmiyor.

b) Abdest konusu da burada örnek olarak verilebilir. Bilindiği üzere namaz, İslam’ın ilk günlerinde gündeme gelen bir ibadettir⁴⁹. Mekke’de indirilen pek çok surede namaz kılma emri vardır. Kur’an’ın ilk indirilen suresi olarak bilinen Alak suresinde “Namaz kıldığı vakitte onu namazdan nehyeden kişiyi gördün mü?... Ne dersin buna?”⁵⁰ mealindeki ayeti görmek bile bu konuda yeterli sayılmalıdır. Namaz mirac olayına kadar biri gün doğmadan, diğeri gün batmadan ikişer rek’at olmak üzere günde iki vakitte kılınmış, Mirac olayından sonra beş vakte çıkarılmıştır.

Namaz kılmak isteyeninin abdest alması gerektiğini bildiren ayet ise Maide suresindedir. Hicretten beş yıl kadar sonra, Benu Mustalik gazasından dönerken indirilmiştir⁵¹. Abdesti emreden ayet ininceye kadar mü’minlerin ortalama onsekiz yıl abdestsiz namaz kıldıklarını iddia etmek güç olduğu gibi, İslam’da abdestsiz namaz kılındığını bildiren tek rivayet yoktur. Cibril-i Emin, Rasulüllah Efendimize namazı öğretirken, abdesti de talim ettirmiştir⁵².

Kur’an’da yer almasa bile Rasulüllah Efendimizin bir hükmü, ya da bir ibadeti koyması, o hüküm ve ibadetin Yüce Mevla’nın murad ve rızasına

⁴⁵ Alusi Tefsiri, 28/99; Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili, 6/4977

⁴⁶ Zerkeşi, el-Bürhan fi Ulumi’l-Kur’an, 1/194

⁴⁷ Buhari, Cümüa, 6,19; Müslim, Cümüa, 24,26

⁴⁸ Müslim, Cümüa, 40

⁴⁹ İbn Hişam, 1/263

⁵⁰ Alak, 96/9,10

⁵¹ Maide, 5/6. Bu ayetin tefsirine ve nüzul sebebine bk.

⁵² İbn Hişam, 1/260; Elmalılı, 2/1583

uygun olması anlamını taşır. Şayet Yüce Mevla bu hükme ve ibadete razı değilse derhal bir uyarı ile konuya açıklık getirecektir. Nitekim, hanımlarından Hz. Zeyneb'in evinde bir kaç gün ardı ardına bal şerbeti içmesi üzerine hanımlarının takındıkları tavır sebebiyle bir daha bal şerbeti içmeyeceğine dair yemin etmiş, fakat Cenab-ı Hak derhal bir ayet indirerek, "Ey Peygamber, hanımlarının hoşnutluğunu isteyerek Allah'ın sana helal kıldığını neden haram kılıyorsun?" buyurmuş ve takip eden ayette de bu yemini bozması emrini vermiştir⁵³

9. Hz. Peygamber'e muhalif bir tutum ve davranış, mevki ve makamı ne olursa olsun hiç bir kimse için hoş görülmemiştir. Bu konuya açıklık getirmek üzere bir iki misal vermekte fayda vardır:

a) Hz. Peygamber'in hanımlarından Hz. Aişe ve Hafsa, Rasulüllah Efendimize karşı bir tavır takınmışlardır. Bu tavır takınma ona cephe alma, onun davetini engelleme, onu bırakıp hasım tarafı tutma anlamına değildir. Aile hayatı içinde bir mes'eleden dolayı Hz. Peygamber'in hoş gördüğünü hoş görmeme, Hz. Peygamber'in hoş görmediğini hoş görme anlamındadır⁵⁴. Böyle bir durumda bile Yüce Mela, özellikle her ikisini hedef alan şu mealdeki ayeti göndermiştir: "Eğer ikiniz Allah'a tevbe ederseniz iyi bir davranışta bulunmuş ve kendinizi kurtarmış olursunuz. Şayet ona karşı durup birbirinize arka çıkarsanız biliniz ki, Allah onun dostudur, Cibril, salih mü'minler onun dostudur, bunun ardınca melekler de ona desteklidir..."⁵⁵.

Bu, kuru sıkı bir tehdit değildir. Yüce Mevla, hudut aşıldığı ve tevbe edilmediği takdirde uygulamayacağı bir tehdide kitabında yer vermekten münezzehdir.

b) "Onun emrine karşı gelenler, kendilerine bir musibetin ya da acı bir azabın dokunmasından sakınsınlar"⁵⁶.

c) "Hiç bir mü'min erkeğe ve kadına, Allah ve Rasulü bir hüküm koyduğu takdirde işlerinde muhayyer olma hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Rasulüne karşı gelir ve ısyan ederse, açık bir dalalet yoluna sapmış demektir"⁵⁷.

Bu ayetin geliş sebebi, Rasulüllah (sav) Efendimiz tarafından, Zeyd b. Harise adına, Zeyneb binti Caş'a dünür olmasıdır. Dini bir mesele olmaktan çok bir evliliğe evet demek ya da dememek söz konusudur. Zeyneb'in ailesi hayır dediğinde yukarıda meal verilen ayet gelmiş, böyle bir haklarının olmadığı belirtilmiştir. Bir evliliğe evet ya da hayır deme konusunda bile Hz. Peygamber'e muhalefet hakkı-hem de Hz. Peygamber'in

⁵³ Tahrir, 66/1

⁵⁴ Beyzavi, Tefsir, Tahrir 66/4 ayetinin tefsiri

⁵⁵ Tahrir, 24/63

⁵⁶ Nur, 24/63

⁵⁷ Ahzab, 33/36

halasına- tanınmamışsa, dini bir mes'elede Hz. Peygamber'i yok saymak hiç bir mü'mine hiç bir zaman tanınacak bir hak değildir.

d) "Hayır, gerçek olan onların arzu ettikleri gibi değildir. Rabbine yemin olsun ki onlar, aralarında çıkan ihtilafta seni hakem yapmadıkça ve verdiği hükme gönülden razı olmadıkça ve tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe gerçek anlamıyla iman etmiş olmazlar"⁵⁸.

Yüce Mevla "Allah'ın Rasulüne itaat eden Allah'a itaat etmiş demektir"⁵⁹ buyurarak sevgili peygamberine sonuna kadar tam bir güven ve itimat tanımıştır. Hiç kimsenin bu güveni sarsma ya da tanımama hak ve salahiyeti yoktur ve olamaz.

10- Sevgili Peygamberimiz bir kısım ileri akıllılar için şöyle bir uyarıda bulunma ihtiyacını hissetmiştir: "Çok geçmez, adam koltuğuna yaslanır, kendisine benim sözlerimden biri nakledilir. O ise bizimle sizin aranızda Allah'ın kitabı vardır. Onda helal edilmiş olanı helal sayarız, onda haram olarak gördüğümüzü de haram sayarız, der. Dikkat edin Allah'ın Rasulü tarafından haram kılınan da Allah'ın haram kıldığı gibidir"⁶⁰.

Bu hadisin, yine İbn Mace'de bulunan bir başka rivayet şekli şöyledir: "Sakin sizden birini koltuğuna yaslanmış halde bulmayayım ki ona benim emrettiğim ya da nehyettiğim bir hüküm gelir. O ise, ben bilmem. Biz Allah'ın kitabında bulduğumuzu alırız, (gerisi bizi ilgilendirmez) der"⁶¹.

11- Hz. Peygamber'in Kur'an'ı tebliğ ve İslam'ı yaşayarak öğretme gibi önemli görevlerinin ötesinde insanlığa bıraktığı pek aziz hatıralar vardır. Onun hayatının Siyer ve İslam Tarihi açısından, Fıkıh, Kelam, Tefsir... gibi dini ilimler yönüyle araştırılması ne derece önemli ise, eğitim ve öğretim metodları, Hitabet, Psikoloji... gibi ilimler açısından incelenmesi de en az o derece önemli neticeler verecektir. Sadece Kur'an diyerek Hz. Peygamber'den özellikle bahsetmeme yolunu tutanların kendilerini dev aynasında görmüş olmalarından endişe etmemek elde değildir.

Şuna da ilave edelim: Yüce Mevla bir görevi verdikten sonra onun peşini asla bırakmaz. Her türlü takdire layık gördüğü peygamberini bile kıyamet günü hesaba çekecek, verilen görevi yerine getirip getirmemenin muhasebesini yapacaktır. Kur'an bu konuda yeterince bilgi verir. "Kendilerine peygamber gönderilen insanları elbet hesaba çekeceğiz. Gönderilen peygamberlere de elbette sual açacağız"⁶² mealindeki ayet bu konuya açıklık getirmektedir.

⁵⁸ Nisa, 4/65

⁵⁹ Nisa 4, 80

⁶⁰ İbn Mace, Mukaddime 2

⁶¹ Ahmed b. Hanbel, 4/121; Ebu Davud, Sünnet 6; Tirmizi, İlim 10; İbn Mace Mukaddime 2; Darimi, Mukaddime 49

⁶² a'raf, 7/6

Ebedi ve edebi kitabımız Kur'an-ı Kerim, gerçekten, art niyetli olmamak şartıyla okunacaksa, Rasulü Allah Efendimizin bu dindeki yeri kendiliğinden açığa çıkacaktır. Bu davayı yürütenler bir gün huzuru ilahide hesap vermek üzere duracaklarını, orada "Makam-ı Mahmud"a davet edilecek olan sevgili peygamberimize verecekleri cevabı şimdiden Kur'an ayetlerine dayanarak hazırlamaya başlamalıdır. Bir gün "Kur'anda namaza nida vardır ama ezan yoktur. Ezan konusunun Kur'an'a göre halledilmesi gerekir" gibi bir iddia ile ortaya çıkan olursa şaşırılmamalıdır.